

BEZORGEN

Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
2514 CV DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070 342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

datum 25 november 2025
betreft Brief Inzicht in kosten overheid MH17 – 2^e actualisatie

Geachte mevrouw Vos,

Hierbij bieden wij u een afschrift van de brief *Inzicht in kosten overheid MH17 – 2^e actualisatie* (zie bijlage) ter kennisgeving aan. De brief is op 25 november 2025 verstuurd aan het parlement en aan de minister-president.

Wij hebben dit onderzoek uitgevoerd op verzoek van de minister-president namens het kabinet. Op 29 februari 2024 publiceerden wij ons rapport met de door ons vastgestelde kosten van de Nederlandse overheid naar aanleiding van de ramp met vlucht MH17 voor de periode zomer 2014 tot en met eind 2022. Vervolgens publiceerden wij op 26 november 2024 een brief met de kosten die de Nederlandse overheid in het jaar 2023 heeft gemaakt. De bijgevoegde brief bevat de uitkomsten van ons onderzoek naar de kosten die de Nederlandse overheid in het jaar 2024 heeft gemaakt.

De komende jaren zullen wij het onderzoek periodiek actualiseren.

Algemene Rekenkamer

5.1.2.e

Pieter Duisenberg,
president

Mark Smolenaars,
wnd. secretaris

BEZORGEN

Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070 342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

datum 25 november 2025
betreft Inzicht in kosten overheid MH17 – 2^e actualisatie

Geachte heer Van Campen,

Op 17 juli 2014 werd vlucht MH17 van Malaysia Airlines boven zuidoost Oekraïne neergedaald. Daarbij zijn alle 298 passagiers en bemanningsleden om het leven gekomen, onder wie 196 Nederlanders. Nederland en Australië hebben de Russische Federatie aansprakelijk gesteld voor het neerhalen van vlucht MH17. Beide landen willen de door hen als gevolg van het neerhalen van de MH7 gemaakte kosten verhalen op de Russische Federatie.

De minister-president heeft namens het kabinet op 21 juni 2021 de Algemene Rekenkamer verzocht om inzicht te geven in de kosten van de Nederlandse overheid. De Algemene Rekenkamer heeft toen toegezegd om dit overzicht actueel te houden op basis van de kosten die nog gemaakt worden tot aan de uiteindelijke indiening van de schadeclaim voor die kosten bij de *International Civil Aviation Organization* van de Verenigde Naties (ICAO) in Montréal, Canada. Het gaat hierbij specifiek om de kosten die zijn gemaakt door de Nederlandse overheid en niet om de schade die de nabestaanden hebben geleden of nog steeds lijden.

Op 29 februari 2024 publiceerden wij ons rapport met de door ons vastgestelde kosten van de Nederlandse overheid voor de periode zomer 2014 tot en met eind 2022 (Algemene Rekenkamer, 2024a).

Op 26 november 2024 informeerden wij u met onze brief over de kosten die de Nederlandse overheid in het jaar 2023 heeft gemaakt (Algemene Rekenkamer 2024b).

Met deze brief informeren wij u over ons onderzoek naar de kosten die de Nederlandse overheid in het jaar 2024 heeft gemaakt.

1. Samenvatting

Uit ons onderzoek blijkt dat de kosten van 2014 tot en met 2024 € 209,8 miljoen bedragen. Een toename van € 11,2 miljoen ten opzichte van onze eerdere publicaties over de kosten over de periode 2014 tot en met 2023.

De grootste stijging van de kosten in 2024 valt in de categorie 'Strafvervolging en berechting', waarvan de beschikbaarheidsvergoeding voor het Justitieel Complex Schiphol van € 1,6 miljoen de grootste kostenpost is. Daarnaast vormen de kosten in de categorie 'Internationale procedures en diplomatie' met een totaalbedrag van ruim € 1 miljoen en de kosten in de categorie 'Herdenking' van € 0,6 miljoen een groot aandeel in de toegenomen kosten. Veruit de grootste toename heeft betrekking op de indexering van de kosten over de periode 2014 tot en met 2024. Deze post bedraagt € 6,6 miljoen. In paragraaf 2.2 wordt nog verder ingegaan op deze indexering.

Tabel 1 geeft een totaaloverzicht van de kosten per categorie, waarbij we de aanvullende kosten ten opzichte van de periode 2014 tot en met 2023 afzonderlijk hebben weergegeven.

Tabel 1 Geactualiseerd overzicht kosten overheid naar aanleiding van MH17 (bedragen in €)

Overheidsactiviteit naar aanleiding van ramp met MH17	Kosten 2014-2023	Actualisatie	Kosten 2014-2024
1 Crisisbeheersing	8.589.348,43 + pm		8.589.348,43 + pm
2 Repatriëring	22.604.498,88 + pm		22.604.498,88 + pm
3 Identificatie	8.976.130,07 + pm	744.192,00	9.720.322,07 + pm
4 Onderzoek MH17 toedracht	53.775.063,14 + pm	76.325,31	53.851.388,45 + pm
5 Formele taken overheid wegens omkomen burgers	334.746,51 + pm		334.746,51 + pm
6 Zorg voor nabestaanden/psychotraumatische zorg	788.865,53 + pm		788.865,53 + pm
7 Herdenking	8.504.247,94 + pm	646.643,59	9.150.891,53 + pm
8 Archivering Hotspot MH17	1.251.380,94 + pm	27.541,50	1.278.922,44 + pm
9 Strafvervolging en berechting in Nederland	54.020.896,03 + pm	2.068.998,23	56.089.894,26 + pm
10 Internationaalrechtelijke procedures en diplomatie	6.657.278,41	1.043.215,81	7.700.494,22
11 Onderzoek en regulering vliegen over conflictgebieden	558.046,27	43.004,53	601.050,80
12 Kosten wegens omkomen personeelslid	48.790,24		48.790,24
13 Kostenopgave aan Algemene Rekenkamer	9.177,81 + pm	590,00	9.767,81 + pm
14 Diverse MH17-gerelateerde werkzaamheden	185.047,92		185.047,92
Totaal	166.303.518,12 + pm	4.650.510,97	170.954.029,09 + pm
Indexering periode 2014-2023/2024	32.247.318,00	6.552.177,59	38.799.495,59
Totaal geïndexeerd	198.550.836,12 + pm	11.202.688,56	209.753.524,68 + pm

De totale kosten voor de Nederlandse overheid exclusief indexering zijn gestegen van **€ 166.303.518,12** naar **€ 170.954.029,09**, een toename met **€ 4.650.510,97**.

Inclusief indexering zijn de kosten gestegen van **€ 198.550.836,12** naar **€ 209.753.514,68**, een toename met **€ 11.202.688,56**.

Dit bedrag bestaat uit de kosten van de activiteiten die de Nederlandse overheid heeft verricht of die anderszins door de overheid zijn gemaakt. Kosten die gemaakt zijn ten behoeve van andere overheden zijn hier niet meegenomen. De gerapporteerde kosten zijn dus de netto kosten voor de Nederlandse overheid. Wij hebben deze activiteiten geclusterd in 14 categorieën. In bijlage 1 worden deze categorieën beschreven.

2. Onderzoek Algemene Rekenkamer 2024

Wij hebben het onderzoek naar de kosten van de Nederlandse overheid voor het jaar 2024 op dezelfde wijze uitgevoerd als voor het jaar 2023. Dat wil zeggen dat we alle ministeries, provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen die kosten hadden gemaakt in 2023 opnieuw hebben benaderd om een kostenopgave te doen voor de kosten die in 2024 zijn gemaakt. Daarbij hebben we ook gevraagd of er nog aanvullingen zijn op de kostenopgave die eerder is ingediend voor het jaar 2023. De ontvangen kostenopgaven hebben we op dezelfde wijze onderzocht als de eerder ontvangen kostenopgaven voor het jaar 2023. Voor de door ons gehanteerde onderzoeksaanpak verwijzen we u naar ons rapport dat we op 29 februari 2024 hebben gepubliceerd (Algemene Rekenkamer, 2024a).

Wij hebben van 14 organisaties een opgave ontvangen van wat zij in 2024 aan publiek geld hebben besteed. Het betreft 5 ministeries (Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Defensie, Justitie en Veiligheid en Infrastructuur en Waterstaat), 6 publieke instellingen (Nationale Politie, Raad voor de Rechtspraak, Raad voor Rechtsbijstand, Openbaar Ministerie, Nationaal Forensisch Instituut en Centraal Justitieel Incassobureau), 2 gemeenten (Haarlemmermeer en Hilversum) en 1 gemeenschappelijke regeling (Recreatieschap Spaarnwoude).

2.1 Nauwkeurigheid bedragen en pm-posten

De bedragen met 2 cijfers achter de komma veronderstellen een hoge mate van nauwkeurigheid. Dat is juist voor de kostenposten waarvan we de bedragen konden verifiëren en vaststellen. Er zijn echter ook posten waarbij dit niet mogelijk was: door het ontbreken van documentatie of omdat de activiteiten zonder kostenbedrag zijn opgegeven. Bij veel activiteiten komen zulke posten voor. We hebben deze posten opgenomen als 'pm' (zonder bedrag). Als het totaalbedrag als 'pm' is aangemerkt dan kunnen wij hier geen uitspraak over doen. De vermelding 'pm' illustreert wel dat het gepresenteerde kostenbedrag een voorzichtige benadering is van het totaal van de kosten.

2.2 Prijspeil en indexering

De kosten hebben we geïnventariseerd op basis van de historische kostprijzen, dat wil zeggen naar het prijspeil van het moment waarop de kosten zijn gemaakt. Dat is belangrijk want zo staan de bedragen ook in de administraties van de betrokken overheidsorganisaties. Een euro van vandaag is echter minder waard dan een euro van jaren geleden. Er moet dus rekening worden gehouden met inflatie. Het is gebruikelijk om eerder gemaakte kosten jaarlijks te indexeren. We hebben daarom het totaalbedrag van de kosten geïndexeerd aan de hand van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde Consumentenprijsindex (CPI).

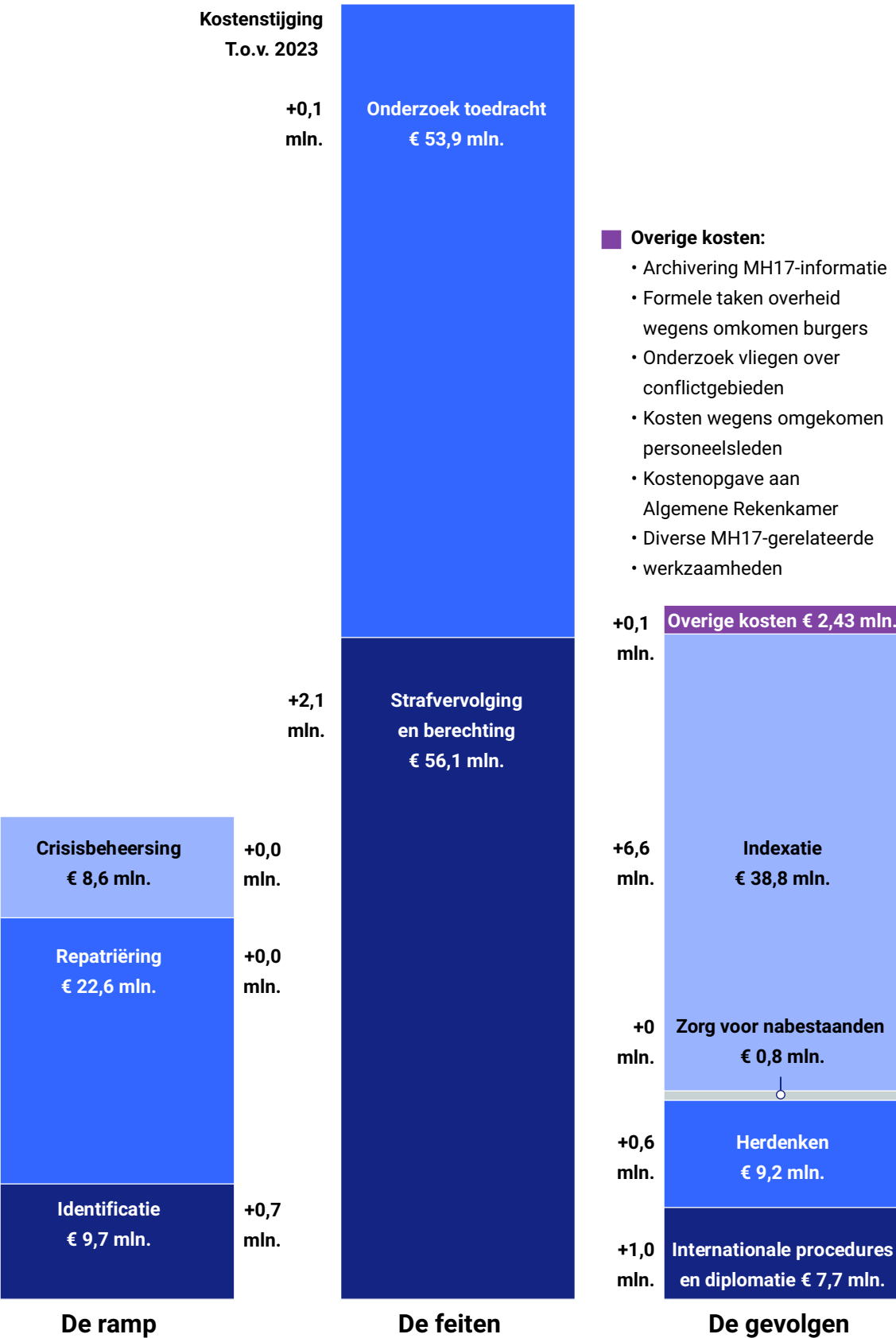
3 Kosten per activiteit

Figuur 1 bevat een geactualiseerd overzicht van de kosten per activiteit, onderverdeeld in de clusters: 'de ramp', 'de feiten' en 'de gevolgen'.

In het vervolg van deze paragraaf geven we per overheidsactiviteit een toelichting op de kostenstijging ten opzichte van 2023.

Figuur 1 Geactualiseerd overzicht kosten overheid naar aanleiding van vlucht MH17

Kosten overheid ramp MH17: vanaf 2023 gestegen met € 11,2 miljoen (in totaal € 209,8 miljoen)

3.1 Identificatie

Tabel 2 Kosten identificatie in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
Nationaal Forensisch Instituut	Identificatieonderzoek	744.192,00
Totaal kosten identificatie MH17		744.192,00

Het Nationaal Forensisch Instituut heeft in 2024 nog DNA-tests uitgevoerd.

3.2 Onderzoek toedracht MH17

Tabel 3 Kosten onderzoek toedracht vlucht MH17 in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van Defensie	Beschikbaarstelling ruimten Gilze-Rijen	41.054,00
Nationale Politie	Strafrechtelijk opsporingsonderzoek	35.271,31
Totaal kosten onderzoek toedracht MH17		76.325,31

Het ministerie van Defensie heeft ook in 2024 de ruimten op de luchtmachtbasis Gilze-Rijen beschikbaar gehouden voor de opslag en de reconstructie van de wrakstukken.

Ook de Nationale Politie heeft in 2024 nog kosten gemaakt in het kader van het opsporingsonderzoek.

3.3 Strafvervolging en berechting in Nederland

Tabel 4 Kosten strafvervolging en berechting in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
OM	Vervolging; alle werkzaamheden incl. personeel, inhuur en kantoorkosten	19.444,81
OM	Beschikbaarheidsvergoeding e.d. Justitieel Complex Schiphol	1.579.753,05
RvdR	Bewakings- en beveiligingskosten	22.821,12
RvdR	ICT-kosten	-/- 13.870,77
RvdR	Huisvestingskosten JCS etc.	175.161,27
RvdR	Reiskosten	116,31
RvR	Rechtsbijstand nabestaanden in strafzaak MH17	22.820,83
RvR	Vertalingen	560,32
RvR	Uitvoeringskosten regeling rechtsbijstand MH17	19.000,00
CJIB	Schadevergoedingen nabestaanden	243.191,29
Totaal	Kosten strafvervolging en berechting in Nederland	2.068.998,23

Op 17 november 2022 eindigde de rechtszaak tegen 4 verdachten van het neerhalen van vlucht MH17 met de veroordeling door de rechtbank van 3 van de 4 verdachten tot levenslange gevangenisstraf en tot betaling van een schadevergoeding aan de nabestaanden van de slachtoffers. De overheid heeft de schadevergoeding bij wijze van voorschot aan de nabestaanden uitgekeerd. Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) heeft het grootste deel van deze voorschotten in 2023 uitbetaald. In 2024 heeft het CJIB het restant van de voorschotten uitbetaald.

De kosten die het Openbaar Ministerie (OM) in 2024 nog heeft gemaakt, hadden voornamelijk betrekking op kosten voor het Justitieel Complex Schiphol (JCS) te Badhoevedorp.

Ook de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) heeft in 2024 voornamelijk ten behoeve van het Justitieel Complex Schiphol nog kosten gemaakt. Op grond van ons onderzoek van de kostenopgave van de RvdR hebben wij vastgesteld dat de ICT-kosten in 2023 te hoog waren. Daarom hebben we deze kosten gecorrigeerd. Omdat het bedrag van de correctie ad € 193.280,77 hoger is dan de ICT-kosten van de RvdR in 2024 ad € 179.410,00 is het bedrag in de tabel negatief.

De Raad voor Rechtsbijstand (RvR) heeft in 2024 opnieuw kosten gemaakt voor de rechtsbijstand van nabestaanden van de MH17-ramp in de strafzaak MH17.

3.4 Overige kosten

3.4.1 Archivering Hotspot MH17

Tabel 5 Kosten archivering Hotspot MH17 in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van BZK	Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding	27.541,50
Totaal	Kosten Hotspot MH17	27.541,50

In 2024 heeft de Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding, onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werkzaamheden verricht voor het archiveren van documenten ten behoeve van de Hotspot MH17.

3.4.2 Onderzoek en regulering vliegen over conflictgebieden

Tabel 6 Kosten onderzoek en regulering vliegen over conflictgebieden in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van IenW	Onderzoek 'Overvliegen conflictgebieden'	43.004,53
Totaal	Kosten onderzoeken naar vliegen over conflictgebieden	43.004,53

Een medewerker van de directie Luchtvaart van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft in 2024 diverse werkzaamheden verricht in het kader van het vliegen over conflictgebieden. Naast het voorbereiden van commissiedebatten over vliegveiligheid en het opstellen van een Kamerbrief over de opvolging van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid, heeft hij onder meer een syllabus voor een internationale training inzake risicobeheer vliegen over conflictgebieden ontwikkeld en een internationale training risicobeheer vliegen over conflictgebieden gegeven.

3.4.3 Kostenopgave aan Algemene Rekenkamer

Tabel 7 Kosten van kostenopgave aan Algemene Rekenkamer in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van IenW	Kostenopgave aan Algemene Rekenkamer	590,00
Totaal	Kosten van het doen van kostenopgave aan de Algemene Rekenkamer	590,00

Het ministerie van IenW heeft de kosten opgegeven die het in 2024 heeft gemaakt voor het doen van een kostenopgave aan de Algemene Rekenkamer.

3.5 Herdenking

Tabel 8 Kosten herdenken in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van Justitie en Veiligheid	Subsidies Stichting Vliegkamp MH17	570.000,00
ministerie van Buitenlandse Zaken	Bijwonen herdenking 10 jaar MH17	10.116,82
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Bijwonen herdenking 10 jaar MH17	10.090,00
gemeente Haarlemmermeer	Onderhoud Nationaal Monument MH17	4.320,00
gemeente Hilversum	Lokale herdenkingsbijeenkomsten	18.446,60
recreatieschap Spaarnwoude	Onderhoud Nationaal Monument MH17	33.670,17
Totaal	Kosten herdenken	646.643,59

Ook in 2024 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) subsidies verstrekt aan de Stichting Vliegkamp MH17 voor het organiseren van de herdenkingsbijeenkomst. Ditmaal voor de herdenking van 10 jaar MH17.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) heeft vanwege 10 jaar MH17 op veel ambassades een herdenkingsbijeenkomst georganiseerd.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) was met een aantal vertegenwoordigers aanwezig bij de herdenkingsbijeenkomst bij het Nationaal Monument MH17.

Ook de gemeente Hilversum heeft een bijeenkomst voor nabestaanden georganiseerd vanwege 10 jaar MH17.

Het recreatieschap Spaarnwoude verzorgt het onderhoud van het park bij het Nationaal Monument MH17. Met de bijdragen van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) (via de gemeente Haarlemmermeer), de provincie Noord-Holland en een eigen bijdrage, heeft het Recreatieschap hiervoor in 2018 een bestemmingsreserve van € 900.000 gevormd. Uit deze reserve worden de jaarlijkse onderhoudskosten betaald. We hebben deze bestemmingsreserve in ons rapport over de periode 2014-2022 in zijn geheel als kosten voor de overheid meegenomen. Uit ons onderzoek naar de kosten in 2023 bleek dat het Recreatieschap ook al voordat er sprake was van een bestemmingsreserve in 2016 kosten had gemaakt in de vorm van een donatie van € 25.000 aan de Stichting Nationaal Monument MH17. Daarnaast ontving het Recreatieschap in 2022 en 2023 voor een totaalbedrag van € 20.449,77 rente over de middelen in de bestemmingsreserve. Deze middelen worden verplicht aangehouden in de schatkist (schatkistbankieren). Deze rente-inkomsten vormen uitgaven voor het ministerie van Financiën en zijn daarom ook kosten voor de Nederlandse overheid. Omdat de rente-inkomsten – net als de eerdere bijdragen van het ministerie van JenV en de provincie Noord-Holland – worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve en daarmee worden gebruikt voor het onderhoud van het Nationaal Monument MH17, nemen we deze kosten niet bij het ministerie van Financiën mee, maar bij het Recreatieschap. De totale kosten voor het Recreatieschap bedroegen daarmee ultimo 2023 € 945.447,77.

In 2024 heeft het Recreatieschap over de middelen in de bestemmingsreserve € 33.670,17 aan rente ontvangen. Net als in 2023 beschouwen we deze rente als kosten voor de overheid die we meenemen bij het Recreatieschap. De totale kosten van het Recreatieschap bedragen daarmee ultimo 2024 € 979.119,94. De uitgaven van het Recreatieschap bedragen ultimo 2024 € 407.865,15. Het bedrag in de bestemmingsreserve bedraagt ultimo 2024 € 571.254,79.

Ook de gemeente Haarlemmermeer heeft in 2024 weer personeel geleverd ten behoeve van het beheer en onderhoud van het Nationaal Monument MH17.

3.6 Internationaalrechtelijke procedures en diplomatie

Tabel 9 Kosten internationaalrechtelijke procedure in 2024 (bedragen in €)

Organisatie	Activiteit	Kosten 2024
ministerie van BZ	Algemene werkzaamheden MH17 2017-2024	391.333,33
ministerie van BZ	Taskforce MH17	281.000,00
ministerie van BZ	Werkzaamheden MH17 vanuit posten	264.692,05
ministerie van BZ	Overige kosten MH17-taskforce	93.182,18
Ministerie van IenW	Assistentie BZ	13.008,25
Totaal	Kosten internationaalrechtelijke procedures en diplomatie	1.043.215,81

Het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) heeft ook in 2024 kosten gemaakt ten behoeve van de internationaalrechtelijke procedures.

Nederland en Australië hebben in maart 2022 de Raad van de *International Civil Aviation Organization* van de Verenigde Naties (ICAO) in Montréal, Canada gevraagd vast te stellen dat Rusland het Verdrag van Chicago heeft geschonden en daaraan rechtsgevolgen te verbinden. Eén van de gevraagde rechtsgevolgen is vergoeding van de geleden schade. De hoorzittingen van de ICAO-Raad over de inhoud van de zaak vonden plaats in juni en oktober 2024 en in februari 2025, in afwezigheid van de Russische Federatie, die zich op 17 juni 2024 uit de procedure terugtrok.

De ICAO-Raad heeft op 12 mei 2025 besloten dat de Russische Federatie met het neerhalen van vlucht MH17 diens verplichtingen onder artikel 3bis van het Verdrag van Chicago heeft geschonden. De ICAO-Raad besloot daarnaast dat partijen onmiddellijk te goeder trouw onderhandelingen dienen te starten over de rechtsgevolgen. Partijen moeten de ICAO-Raad regelmatig over de voortgang van de onderhandelingen informeren. Het volledige schriftelijke besluit is op 30 juni 2025 vastgesteld. Nederland en Australië hebben inmiddels de Russische Federatie verzocht de onderhandelingen over de rechtsgevolgen te starten.

Inmiddels heeft Rusland tegen de uitspraak van de ICAO-Raad beroep aangetekend bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag (IGH). Dit betekent dat, zolang het beroep bij het IGH loopt, de ICAO-uitspraak niet definitief is en dat de voortgang van de verdere procedure bij de ICAO-Raad over de schadevergoeding daarmee is opgeschort totdat de zaak bij het IGH wordt afgerond.

Naast de procedure bij de ICAO-Raad lopen er verschillende procedures bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) die zijn aangespannen door nabestaanden.

Het EHRM heeft in 2019 Nederland gevraagd om in de door de nabestaanden aanhangig gemaakte procedure te interveniëren, hetgeen inhoudt dat Nederland zijn visie op de klachten kenbaar heeft gemaakt en zo de klachten van de nabestaanden ondersteunt. Nederland diende daarop op 10 juli 2020 een statenklacht in bij het EHRM, waarin het heeft gevraagd vast te stellen dat Rusland het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) heeft geschonden door het neerhalen van vlucht MH17.

Op 9 juli 2025 oordeelde de Grote Kamer van het EHRM dat de Russische Federatie verantwoordelijk is voor het neerhalen van vlucht MH17 en de dood van alle 298 inzittenden. Het EHRM stelde de beoordeling van het verzoek tot billijke genoegdoening uit, omdat het rekening moet houden met eventuele ontwikkelingen naar aanleiding van het besluit van de ICAO-Raad en toekenning van schadevergoeding aan Nederland in die procedure, en met de verdere behandeling van de individuele klachten die door nabestaanden zijn ingediend.

De werkzaamheden voor deze internationaalrechtelijke activiteiten worden uitgevoerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken en de diplomatieke posten in de betrokken landen. In 2018 heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken daartoe een Taskforce MH17 ingesteld.

In 2024 heeft een medewerker van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) assistentie verleend aan het ministerie van BZ in de procedure bij de ICAO.

4. Ten slotte

Deze brief bevat de 2e actualisering van de kosten van de overheid als gevolg van het neerhalen van vlucht MH17. Het betreft een aanvulling op de kosten over de periode zomer 2014 tot en met december 2023, waarover wij respectievelijk op 29 februari 2024 (periode zomer 2014 – 2022) en op 26 november 2024 (2023) rapporteerden. Daarmee stopt ons onderzoek nog niet. Wij blijven deze kosten inventariseren tot het moment dat het kabinet de schadeclaim indient.

Algemene Rekenkamer

Pieter Duisenberg,
president

Mark Smolenaars,
wnd. secretaris

Bijlage 1 Categorieën van activiteiten

Crisisbeheersing

Crisisbeheersing omvat de maatregelen en voorzieningen die de rijksoverheid samen met andere organisaties treft in situaties waarbij de nationale veiligheid in het geding is of in andere situaties die een grote impact op de samenleving hebben.¹ Hieronder rekenen we de primaire activiteiten van het kabinet en van de ministeries als reactie op het neerstorten van vlucht MH17 die niet specifiek de uitvoering van bepaalde taken of projecten omvat. Crisismanagement komt ook bij andere organisaties voor, bijvoorbeeld bij de gemeenten. Bij deze categorie rekenen we ook de evaluatie van de crisisbeheersingsoperatie.

Repatriëring

Repatriëring omvat het terughalen van de menselijke resten van de omgekomen personen uit het rampgebied naar Nederland. Het is het zoeken en verzamelen van de menselijke resten, het lokale transport en de opslag ervan, en het transport ervan naar Nederland. Hoewel het formeel er niet onder hoort, hebben we de activiteiten om de restanten van het neergestorte vliegtuig te verzamelen en naar Nederland te halen ook onder Repatriëring gerekend.

Identificatie

Identificatie omvat het onderzoek dat gedaan is om de identiteit van de slachtoffers aan de gevonden stoffelijke resten te verbinden.

Onderzoek MH17 Toedracht

Deze categorie omvat het ongevallenonderzoek naar de toedracht van de ramp met MH17 door de Onderzoeksraad voor de Veiligheid, inclusief de ondersteuning daarvan. De categorie omvat ook het opsporingsonderzoek van het OM en het JIT naar de daders van het neerhalen van vlucht MH17.

Formele activiteiten wegens omkomen burgers

De crash van vlucht MH17 en het omkomen van de inzittenden bracht een aantal formele activiteiten met zich mee, zoals het opstellen van overlijdensakten en mutaties in het bevolkingsregister. Formele taken zijn er zowel bij gemeenten als bij de rijksoverheid, bijvoorbeeld bij bezoek van bewindslieden aan het rampgebied.

1. Omschrijving volgens NCTV (<https://www.nctv.nl/themas/crisisbeheersing>).

Zorg voor nabestaanden/psychotraumatische zorg

De zorg voor nabestaanden omvat 4 elementen:

- eerste opvang van nabestaanden;
- informatievoorziening aan nabestaanden;
- psychosociale hulp aan nabestaanden;
- financiële en andere praktische hulp aan nabestaanden.

Herdenking

Herdenking omvat het beschikbaar stellen van condoleanceregisters, plaatsen van rouwadvertenties, het organiseren van herdenkingsbijeenkomsten of stille tochten, of de facilitering van begrafenissen. Ook omvat de categorie de oprichting van monumenten ter herdenking van de slachtoffers van de ramp met vlucht MH17, inclusief donaties hiervoor en het beheer of onderhoud ervan.

Archivering MH17-informatie: 'Blijvend in ons geheugen'

Deze categorie omvat de uitvoering van de Tweede Kamermotie uit 2016 om alle documentatie rond het neerhalen van vlucht MH17 blijvend te bewaren.

Het gaat hierbij om de opzet en uitvoering van het project te realisering van de Hotspot MH17 door het ministerie van OCW, met de rapportages over en evaluatie van dit project, maar ook de archivering van stukken in het kader van de Hotspot MH17 door alle betrokken overheidsorganisaties.

Strafvervolging en berechting in Nederland

Tot deze categorie rekenen we de vervolging van en het strafproces in Nederland tegen de verdachten van het neerhalen van vlucht MH17. Het omvat activiteiten van het OM en de Rechtbank, maar ook de bijzondere voorzieningen zoals tolken, voorzieningen voor bijwonen en deelname door nabestaanden van het proces en voorzieningen voor de pers. We houden rekening met de financiële bijdragen (via het JIT) door een aantal landen aan de vervolging en berechting in Nederland. De rechtsbijstand voor de nabestaanden vanwege hun rol in het strafproces, voor zover de kosten daarvan zijn gedragen door de overheid, rekenen we eveneens tot deze categorie.

Internationale procedures en onderhandelingen

Met name het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft activiteiten ontplooid met betrekking tot de Russische Federatie in het kader van staatsaansprakelijkheid. De activiteiten omvatten onderhandelingen met andere landen en met de Russische Federatie en het optreden in internationaalrechtelijke procedures. We rekenen ook de activiteiten van de Staat in de mensenrechtenzaak voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg en de rechtsbijstand voor nabestaanden in die zaak bij deze categorie.

Onderzoek en regulering vliegen over conflictgebieden

Tot deze categorie rekenen we een aantal specifieke onderzoeken die enige jaren na de ramp zijn uitgevoerd met betrekking tot vliegen boven risicogebieden.

Activiteiten of kosten wegens omkomen personeelsleden

Van een aantal overheidsorganisaties zijn personeelsleden omgekomen bij de crash van vlucht MH17. Op grond van de voor de organisatie geldende collectieve arbeidsovereenkomst (cao) of het Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR) hebben overheden als werkgever aan de nabestaanden een overlijdensuitkering gedaan. Verder vallen in deze categorie de kosten voor de verwerving van een vervangend personeelslid en de kosten van eventueel tijdelijk productiviteitsverlies.

Kostenopgave aan Algemene Rekenkamer

Een bijzondere categorie vormen de activiteiten van organisaties om mee te werken aan het onderzoek van de Algemene Rekenkamer om inzicht in de kosten naar aanleiding van MH17 te krijgen. Tot deze kosten behoren activiteiten met betrekking tot het samenstellen van de kostenopgave, de deelname aan de ronde tafels die hiervoor door de Algemene Rekenkamer zijn georganiseerd en eventuele andere kosten in het kader van dit onderzoek.

Diverse MH17-gerelateerde werkzaamheden

Activiteiten die niet of niet 1-op-1 aan een van de andere categorieën zijn toe te wijzen.

Bronnen

Algemene Rekenkamer (2024a). Inzicht in kosten overheid MH17. Den Haag: eigen beheer. Bijlage bij Kamerstuk 33 997, nr. 181. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024.

Algemene Rekenkamer (2024b). Inzicht in kosten overheid MH17 – actualisatie. Kamerstuk 33997, nr. 186. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024.

Brief minister van Buitenlandse Zaken, Vliegramp MH17. Kamerstuk 33 997, nr. 187. Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025.